

Mesinike uskumatud seiklused Rootsi kuningriigis. Tekst ja fotod Ülo Lippa *alias Metsamesinik*

Reisi korraldaja: MTÜ Alustame Algusest – vaata www.mesilaspere.com või www.maaelureisid.ee

Pühapäev, 11 mai.

Kui mesinikud õhtul poole kaheksaks Paldiski Lõunasadamasse jõuavad, ei ole laev veel saabunud. Õige pea ilmneb, et meid Rootsi viiv praam peaks ootama hoopis Põhjasadamas. Järgneb kiirem ring läbi Paldiski linna, aga võta näpust, laeva pole ka siin. Bussi juurde tulnud ametnik käseb kokku korjata kõigi ID-kaardid ning kai äärde sõita. Tunnike hiljem tagastatakse meie dokumendid koos laevapääsmetega. Neid uurides selgub, et süsteem, mis Marianne kajutikaaslaste kokkusobitamisel teinud oli, piletitel enam ei kajastu. Kui enamikele reisilistele on magamiskohad olemas, siis minule ja Mariannele kajutikohti märgitud ei ole. Jääb vaid lootä, et ehk on kusagil koridori peal mingi tagasihoidlik diivan, kus öö mööda saata.



Kui lootus tänase kuupäeva sees Rootsi poole teele asuda juba kustuma hakkab, ilmub hämarduvast uduvinest väheldast sorti laev, mille visiirgi on kutsuvalt avatud. Mõnele mõjub selline vaatepilt veidi kõhedusttekitavalt, eriti arvestades tehnikaga kursis olevate inimeste selgitust, et ilmselt on visiiri ajam rikkis ja sõidabki lahtisega. Arutleme, kas päästepaatides on piisavalt kohti ning kuidas alumiselt dekilt kiiresti välja pääseda. Olles jõudnud teemaga sinnamaale, et kas laev vajub küljeli või läheb vöör ees põhja, käseb kaameks muutunud Marianne meil vait jääda, kinnitades ühtlasi, et see jääb viimaseks merereisiks.

Järgneva tunni jooksul jälgime rekkade voorimist laeva kõhtu, oodates kannatlikult oma järjekorda. Kui autode rivi otsa saab, lähevad Helle ja Marianne uurima, et millal meid peale lubatakse. „Oh, ma unustasin, et teie tahate ka peale!“ kostab paigutust juhendav töötaja ning viimasel hetkel enne aparelli ülestõstmist sõidamegi laeva. Mesinike õppereis Rootsi on alanud.

Bussist väljunud, turnime rekkade vahelt läbi trepini ja ronime viiendale korrusele. Seal korjatakse meie piletid kokku ja asendatakse uutega, seekord täpselt Marianne näpunäidete järgi ettenähtud kajutikaaslastega. Restoran, kuhu peale asjade kajutisse paigutamist suundume, asub samuti viiendal dekil. Kuigi tegu on pigem söögisaali kui restoraniga, on pakutav eine rikkalik ja maitsev.

Esmaspäev, 12 mai.

Olles valmis vähemalt kahetunniseks hilinemiseks, magame kella kaheksani. Siiski on laev öösel tublisti kihutanud ning meile kinnitatakse, et randumine udusse

mattunud Kappelskäri sadamas toimub õigeaegselt. Vaatamata laeva öisele tugevale kõikumisele merehaigeks keegi ei jäänud, kuid punetavate silmade järgi otsustades olid mitmed reisilised üsna unevaese öö veetnud.



Kell 10 alustame sõitu Mariefredi linnakese poole, et kohtuda meie giidide, Mari-Ann'i ja Kjell-William-iga. Kahetunnist sõitu aitavad sisustada Aili ja Tõnis rääkides mahemesindust ja sellest, kuidas nemad sellele libedale teele sattusid.

Mariefredis jääb meil aega veidi ringi vaadata, siis saabub rõõmsameelne Mari-Ann oma mehega ning sõit jätkub Hörebackenisse mesinik Thomas Dahli juurde.

Kohanimele väljaütlemisega kipub keel üsna sõlme minema, eriti kui rootsipäraselt häälendada, mesiniku oma aga selge ja arusaadav – Toomas Taal! Tõnis väidab kindlameelselt, et Rootsis tal sugulasi ei ole.

Sõidu ajal räägib Mari-Ann, kuidas ta Eestist Rootsi elama sattus ning tutvustab kiirkorras kohalikku mesindust. Saame teada, et Rootsis on umbes 10 tuhat mesinikku ja kaks mesindusorganisatsiooni, üks neist orienteeritud peamiselt hobi-, teine ametimesinikele ehk suurematele tootjatele. Suur nõudlus on õietolmu järgi, mida müüakse keskmiselt 600 krooni kilo, Saksamaale isegi 1000 SEK/kg. Tavaline segamesi maksab umbes 120, kanarbikumesi 200 krooni. Võib müüa ka hulgi, siis jääb hind 45SEK-i kanti. Mesilasperesid pakutakse ka kultuuride tolmeldamiseks, teenuse hind on 60 krooni pere kohta. Soovi korral võib mesilaspere isegi rentida. Mesinik viib taru kliendi soovitud kohale, hooldab seda, võtab mee ja pakendab. Olenevalt lepingu tingimustest jääb sellise teenuse hind 20 – 60 tuhande krooni vahele.

Thomas Dahl elab Örebro lähedal, on Ametimesinike ühingu esimees ja mesindab ca 300 mesilasperega. Peale mesilaste on tal karjamaal hulk väikesekasvulisi ereforde ja suur sõbralik segavereline koer, kes meile valmis pandud kohvilaualt järjekindlalt midagi ka omale napsata püüab.



Thomas tegeleb mee, mesilasemade ja perede tootmisega. Tarude juures jääb silma huvitava konstruktsiooniga põhi, mille esimest lahtikäivat külge saab pöörata kolme asendisse, suunates mesilaste sissepääsu või vajadusel see sulgeda. Tarukorpustes on raamiõlgade alla kinnitatud hambulised plekiribad, nii püsivad raamid transpordi ajal kindlalt oma kohal. Enamik tarukatuseid on väga kõrge servaga, kattes peaaegu kaks Ferrari korpust.

Örebro poole edasi sõites satume taluhoovi viivale tupikteele ning seal toimetav hobusekasvataja ja tema perekond jälgivad ootamatuid külalisi hämmeldunud pilgul. Lisahobujõudusid me siiski ei vaja, bussi mootoril on neid piisavalt ning peale paarisaja meetrilist tagurdamist pöörame õigele teele.

Kiire poepeatuse järel Örebros jääb ööbimiskohani veel tunnike sõitu. Seda aega aitab sisustada Jüri kokkupandud video möödunudsuvisest ringreisist Eesti mesilates.

Poole üheksaks jõuame Kristinehamnis asuvasse hostelisse. Peaaegu kõikide ruumide seintel on mitmes keeles sildid, mis manitsevad pedantse põhjalikkusega hoidma korda ja puhtust. Mistahes jama eest ähvardab tekitajat viietuhande kroonine trahv. Et mitte pahandustega hakkama saada, komplekteerime kiiresti väikese huviliste grupi ja läheme linnakesega tutvuma. Paraku ei ole grupp marsruudi suhtes päris ühel meelel ja sel ajal, kui meie Mirjami ja Markiga bussi juures kaarti uurime, lähevad Jaan ja Katrin edasi ning kadunud nad ongi. Rännaku alguspunkt hostelist võetud kaardile märgitud, võtab Mark selle oma kätte ja asume teele sooviga jõuda kesklinna. Veerandtunnise jalutuskäigu järel ei taha kaardil kujutatu enam tegelikkusega klappida. Mõningase arupidamise tulemusena selgub, et kui kaart teistpidi kätte võtta asetub kõik oma kohale. Kindluse mõttes jätan kaardi enda kätte...



Tänavatel on inimesi ja autosid vähe, avatud poodi või söögikohta me samuti ei leia. Kõnnitee ääres olevate madalate majade aknad ei ole kardinatega kaetud ja nii saame hea ülevaate rootslaste kodude sisustusest. Keskööks jõuame surnuaia juurde, kuhu vaatamata keelitamisele minu kaaslased minemast keelduvad. Tagasi hostelisse jõudnud, teeme hilise õhtueine ja vajume väsinult vooditesse.

Teisipäev, 13 mai.

Äratus on kell seitse, seejärel algavad võitlused dušiga. Nimelt sulgub iga poole minuti järel vee pealevool, mistõttu tuleb regulaarselt kraani nuppu vajutada. Kiire hommikusöörgi järel koristame toad, ikka selle viietuhandekroonise ähvarduse tõttu ja pakime end taas bussi peale.

Jahe ning sombune ilm on sobiv Stellan Karlsson'i mesinduspoe külastamiseks.

Vastuvõtjatel on hea meel suure ostjate grupi üle ning mesinikud ei peta nende ootusi. Kõige vähem aega ringi vaadata on Mari-Annil, tema on meile suureks abiks rootsikeelsete siltide tõlkimisel.

Kui kõik huvilised on oma kauba kätte saanud palutakse meid ülakeerusele kohvilauda ja poeomanik räägib lühidalt oma ettevõtmisest. Ürituse lõpetab õnneloos, võitudeks on mesindustarvikud ning peaauphind suitsulõõts läheb ei kellelegi muule, kui Mariannele. Ettepaneku peale koduõue mesitaru panna ta enam väga resoluutselt vastu ei vaidlegi.

Järgmine pikem peatuskoht on suur mesindusfirma, vahepalana põikame läbi ka Laskö lossi juurest, et teha veerandtunnine seljasirutus ja pildistamispaus. Oleme väga korralikud ja tuleme bussi juurde tagasi 20 minuti pärast. Muidu võiks ju edasi sõita, aga Marianne, kes meile karmi ajalise piirangu andis, jääb tublisti hiljaks.



Edasisi sõidukilomeetreid aitavad sisustada Aili ja Mari-Ann, teemaks nõuded nii tava- kui ka mahemesindusele. Eestiga võrdlust need välja ei kannata, tundub, et meie ametnikud võtavad ka kõige leebemaid soovitusi range korralduse pähe. Lars Petterssoni firma LP Biodling kahjuks head üldmuljet ei jäta. Õu on räämas ning mitmes kohas seisvate vahajäätmete kastide ümber tiirutavad mesilased. Huvitav, kuidas on lood mesilashaigustega? Tehnika on muidugi vinge, juba üksnes kärjepõhja valmistamise seadmestik võtab enda alla avara korteri mõõtu põrandapinna.

Vahepeal püüab Marianne ööbimiskohaga ühendust võtta, saamaks teada, kuskohas võti on. Kuigi valida on mitme numbril vahel, ei vasta neist ükski ning hakkab tekkima kahtlus, et peame öö lageda taeva all mööda saatma. Lootuses peavarju saada sõidame edasi Karlstadi, aga kämpingut, kus peaksime ööbima, kuidagi ei leia. Pooletunnine peatus Willise-nimelises kaubanduskeskuses mõjub hästi, bussijuht leiab kaardilt õige tee ja Marianne on vahepeal ka võtmete osas selgust saanud. Kämpingusse jõudnud avaneb meile vaatepilt põllule puistatud kümnetest erineva suurusega putkadest ja haagissuvilatest. Väiksemad putkad on nelja-, suuremad kuuekohalised. Kuna eelnevalt kokkupandud toakaaslaste süsteem läheb taaskord sassi, siis on paigutus järgmine: meeste majad, naiste majad ja segamajad. Kuigi neis suuremates segamajades on mitu eraldi pisikest toakest, kostub paari vanema proua poolt tugevat nurinat. No mida, ei ole (paljast) meest enne näinud või...?



Eelinfo kohaselt peaks puhkekülas olema spordikompleks, minigolf, kanuuga sõiduvõimalus, restoran ja kauplus. Kahjuks on restoran ja kauplus juba suletud, minigolfi ei paista kusagil ning spordikompleksi uksele on rootsikeelne silt, mis alloleva kuupäeva järgi otsustades pärineb möödunud aasta augustist. Kolame Markiga veidi ringi, jäädes lõpuks pikemalt lobisema Taalide ja meie giidide juurde. Erinevalt meie neljakohalisest putkast on nende majake varustatud rõdu, dušširuumi ja kaasaegse televiisoriga. Tõnis pistab selle DVD-mängijasse plaadi, vaatame kärjepõhjade valmistamist ja kuulame Aili kommentaare.

Kuna head külalised oskavad õigel ajal ära minna, jätame pererahva magamaminekut sättima, mina suundun oma öömaja poole, Mark ja Mirjam järve äärde, ilmselt loodavad kanuud üles leida.

Kolmapäev, 14 mai.

Kuna dušširuumi meie majakeses ei ole, algab hommik pesemisvõimaluste otsimisega. Peatänava ääres olevast suurest hoonest leiamegi selleks ettenähtud ruumid. Kämpingu poolt pakutav hommikusöök on äärmiselt tagasihoidlik ning kolme

inimese eine mahub vabalt keskmist mõõtu taldrikule. Mark on väga sõnaaher ning mälu võileiba piinatud ilmel, ikkagi raske öö seljataga.



Väljasõit veidi viibib, sest Tõnis ei saa DVD-mängijasse pistetud plaati kätte. Kaalumisele tulevad variandid mängija demonteerida või plaat koos aparaadiga kaasa võtta. Pika pusimise peale annab masin plaadi siiski tagasi ja veerand kümme istume bussis suundudes Dalarna poole. Marianni kinnitusel pidavat tegu olema kõige Rootsilikuma piirkonnaga.

Sõidu ajal juhivad vestlust Aili ja Mariann. Mesindustingimused tunduvad Rootsis olema päris head. Neid kes toodavad alla tonni mett ei kanta isegi kuhugi registrisse. Üle selle tuleb oma tegutsemisest teada anda maakonnaavalitsuses. Tunnustamist kui sellist ei ole, kui aga ettevõtte toodab meesegusid ja kreeme, tuleb sellest veterinaarametit informeerida.

Mesiniku juurde hoovi keerama ei mahu, mistõttu tuleb buss jätta teeserva. Ilmselt on nii suure masina maakohas peatumine haruldane sündmus, sest peagi saabuvad kaks suuremat mõõtu puksiiri valmis osutama abi rikkiläinud sõiduki töökotta vedamisel.

Matts Olsson tegeleb mitme alaga, suvel toimetab 150-perelises mesilas, talvel hooldab ja remondib kaatreid. Ka mitmed meeruumis olevad seadmed on mees oma kätega valmis teinud. Uurime põhjalikult innovatiivset kärjekaanelusvanni, mis toimib peale mee väljanõrgumist ka kaanelusvaha sulatajana. Mesilasemade vahetusest rääkides kinnitab Matts, et annab peredele uued emad alles siis, kui vana enam hästi munedu ei suuda. Tõnis kommenteerib, et tema teeb samamoodi aga ei räägi seda kellelegi, sest muidu vaadataks teda veidi kummalise pilguga.



Mesilinnud vaadatud, sõidame edasi suuremate lindude juurde. Nimelt on ette nähtud lõuna ja lühike ekskursioon jaanalinnufarmis. Pärast sööki tutvustab perenaine farmi. Aedikule keegi väga ligi minna ei julge, 120-ne kilosed ning üle kahe meetri kõrgused jaanalinnud tunduvad üsna ohtlikud, eriti kui võõraid nähes tiivad sorakile aetakse ja ründepositsioon võetakse.

Teel ööbimiskoha poole põikame läbi Rootsi vanima kiriku juurest, kus teeme reisiseltskonnaga ühise pildi. Edasi sõites püüame sisse saada iidse lubjakivikarjääri rajatud amfiteatrisse. Kahjuks täna etendust ei ole ja nii peab enamik meist hiiglaslikku süvendisse rajatud kultuuriasutust suletud väravate vahelt piiluma. Mind see variant ei rahulda, otsin sobiva koha, ronin üle plangu ja saan mitmeid suurepäraseid pilte.



Falunis asuvasse motelli jõuame kella üheksaks. Toad on tagasihoidliku sisustusega, see-eest avarad. Öhtuse seksisioonides töö käigus selgub, et rootslased, või no vähemalt meiega kaasas olev esindaja Eesti kangemat sorti meenapsu eriti ei kannata. Kui esimese lonksu võtab Kjell-William plaskust, siis teise ringi jaoks kallab oma portsu õllepudeli korgi sisse sõnades, et kuradi kange on.

Neljapäev, 15 mai.

Kuna mesinikud on igati kultuursed inimesed ja eileõhtused tarbitud kogused jäid aruka unerohu piiresse, on kõik hommikul virged ja rõõmsameelsed. Kella üheksaks bussi juurde kogunedes toimub lühike päevakava arutelu. Nimelt on Mariann tekitanud üldise huvi teatud kalakonservi vastu, mida kõik paar karpi kodustele üllatuseks kaasa tahaksid osta. Teadjamad soovivad eriti iseloomuliku lõhna tõttu seda konservi veega täidetud ämbris avada. Tõsi küll, paljud pidavat karbi sisu peale avamist söömise asemel minema viskama, nõrgema närvikavaga inimesed viskavad ära ka ämbri.

Ekstreemsed üllatused kodustele jäävad siiski ära, sest kohaliku kaubanduskeskuse külmlletist suudame avastada vaid ühe konservi. Polevat veel hooaeg.



Täna on tõeliselt ilus ilm ja meil plaan külastada mesinik-ürdikasvataja Jan Stagemarki. Ootused õppida ära midagi huvitavat mee vääristamiseks on suured, paraku peame veidi pettuma. Ürdipeenarde pindala on väiksem kui siinkirjutaja aiamaalapike, kidurad taimed umbrohuga pooleks ja sortimentki enam kui tagasihoidlik. Läheduses nukrutseb üksik mesipuu, kusagil teises grupis pidavat veel mõnikümmend olema, aga sinna me ei lähe. Mehe jutust selgub, et nii ürdid, õietolmu kui ka suure osa meest ostab ta teistelt mesinikelt. Kuuldes, et enamus mett pakendatakse 100-grammistesse purkidesse tekib meil küsimus, et kas mees müüb mett või purke.

Vaatame üle ka osava ärimähe jõekaldal oleva poekese ning sõidame edasi Uppsala poole. Linnas antakse meile mõned tunnid vaba aega toonitades, et täpselt kell seitse peame olema Uppsala katedraali juures, sest buss tohib seal peatuda vaid üheks minutiks. Soovijad saavad omale linna kaardid, kuhu on märgitud huvitavamad kohad, mida võiks külastada. Evolutsioonimuuseum eelajalooliste skelettide ja muu säärasega tundub põnev, seega suundume väikese grupiga sinna. Kahjuks jõuame kohale napid paar minutit enne sulgemist ja valvelauas istuv neiu soovib meil homme tagasi tulla. See vastus meid ei rahulda ja mõningase nurumise järel lubab näitsik meid veerand tunniks ühte saali, seni kuni ta teise valve alla paneb. Nii saamegi pool tundi uurida mitmesuguseid kummalisi elukaid ja nende skelette, kes kauges minevikus maa peal ringi tatsanud on.

Järgmisena külastame botaanikaaeda, imetledes Rootsipärast kiviktaimlat. Kui Eestis näeb see välja selline, et on üsna palju taimi ja veidi kive, siis Rootsi variant koosneb peamiselt kividest, mille vahel paiknevad üksikud kidurad puhmakeded.



Uppsala katedraali külastamise järel otsime igaks juhuks üles ka selle koha, kus kell seitse bussi peale minna. Liiklusmärkide järgi pole parkimisajale mingeid piiranguid, vaid töötava mootoriga ei tohi üle minuti seista.

Buss saabub sekundilise täpsusega, keegi pole linna peale ära eksinud ja nii sõidamegi Kappelskäri sadama poole. Teeremondi tõttu tuleb teha mitmekümne kilomeetrine ring ja bussijuht jälgib murelikul pilgul aina sügavamale vajuvat kütuseosutit. Laeva möllimine sujub kiiresti, ainult et kaldteed mööda tuleb sõita teisele korrusele. Kuigi on oht, et pikk buss jääb põhja peale kinni, seda õnneks ei juhtu.

Kajut on avar ja mugav, aknast paistab hämarduvast merest tõusev täiskuu. Laev stardib paksude tossupilvede saatel. Ilmselt pole mootor enam esimeses nooruses ja keegi ei tea, millal see viimaste turtsatuste saatel keset merd üles ütleb.

Reede, 16 mai.

Vaatamata sellele, et laev öösel aeg-ajalt rappus nagu vanker viletsal kruusateel, on mesinikud hommikul heas tujus. Maitstva eine järel koguneme välisdekile imetlema läheneva koduranniku piirjooni. Peamiselt rekkajuhtidest koosnev seltskond vaatab meid veidi imestunult, ilmselt on turismibuss sellel liinil üsna haruldane nähtus.

Laev on graafikus ja maale sõidame täpselt viis minutit enne kella üheksat.

Esmajärjekorras tuleb leida mõni tankla, juba pikemat aega vaid kütuseaurude abil liikuv buss ähvardab iga hetk seisma jääda. See probleem lahendatud, oleme juba sama hästi kui kodus. Esimesed inimesed lähevad maha Pärnu maanteel, Jürist edasi Viljandi poole sõidavad vaid vähesed.

Aitäh Mariannele ja teistele organisatoritele huvitava reisi eest!